

väki aina pysynyt. Se on pyrkinyt kasvattamaan itseään. Sillä on nyt oma mahtava talonsa, jopa parikin sellaista. Oma sanomalehti, joka nyt on lakkautettu, kurjan lahtirakin peuhattessa sen pesä, jonka Tampereen työläisten vapausharrastus, valistus ja rakkaus useitten tuskallisten vuosien kuluessa loi...

Tällaisia olivat ne "roistot ja varkaat", joiden jäännökset haudattiin Pyykin ihanalle rinteelle. Siellä kerrotaan ennen hämäläisten tehneen valansa Hatanpään Heikin kanssa puolustaa maata ulkomaista vihollista vastaan; siellä tekivät Hatanpään Heikkien jälkeläiset valansa, puolustukseen kontuansa ja kotejansa hunneja vastaan. Moni poski kalpeni, moni sydän lakkausi sykkimästä. Petos ja vilppi ryöpyssivät Suomen riistajaloukan käyttäminä aseina. Viimeiseen mieheen saakka kaatui siinä noita työn sankareita, Tampereen todellisia luoja ja omistajia, jotka kokosi yhteen sama ikäinen, kalvava puute, sama suuri päämaali sama uuden ja yhä uuden luomisinto...

Levättää rauhassa, Tampereen marttyyrit, Pyykin ihanaa jumalain kuusien ja mäntyn siimeksessä. Levättöön siellä rauhassa Tampereen työläistyttöjen kuolemapataljoona...

Teidän kalpeat jälkeläisenne, ne, jotka te jättite joka aamu isän- ja äidinsydäntenne vuoteissa verta, toisia lapsia hoitamaan, ne tulevat näkemään, että hunnulaisuus on lyönyt maahan ja parempi yhteiskunta syntymässä verennä kostuttamaan maahan. Ne itsekin tulevat tartuttamaan pyssyyn silloin kun niin tarvitaan, ajaaksensa kalvattajat ja petturit pois rakkaan Pyykin rinteiltä. Elämä on suuri aarre, mutta toisinaan pitää omalla verellään kypsyttää niitä aarteita, ja tulevat polvet saavat siten ne käsiinsä. Vasta nyt alkaa maailman historiassa se aika, jolloin kansankunta kokonaisuudessaan nousevat sorkkimaan vastaan. Silloin tulee, hyvinkin pian, uusi joukko valtaamaan Tampereenkin, ja nimettömien kalpeiden sankarien haudat kukkitaan niillä antimilla joita Pyykin rinteiltä kesäisin kumpuaa.

Tällakin puolen Atlantia sykkii karkean työtakin alla lämmin sydän, nimettömiä vainajia kohtaan, jotka nyt nukkuvat Pyykin kullilla. Mutta hunnulaisuuden kuolinkello soi... Työm.

Amerikan työväen varhaisempia taisteluita.

Ensimmäinen historiallinen työlakko Amerikassa oli v. 1802 New Yorkin kaupungissa. J. B. Masters kertoo "Yhdysvaltain kansan historiassa", että merimiehet, joiden palkka siihen asti oli ollut \$10 kuussa, vaativat sen korotettavaksi 14 dollariin. Kun heidän vaatimuksensa ei suostuttu, he lähtivät pois työstä ja marssivat pitkin Hudson virran rantaan, torvisoittokunta etunenässä. He kehittivät tai pakottivat toisia merimiehiä liittymään kulkueeseen. Mutta "pian oli poliisi heidän kintereillään, vangitsi johtajan ja vei hänet putkaan; siihen loppui ensimmäinen amerikalainen työlakko."

Amerikan työväen edistystä — sikäli kuin amerikalainen työväki ollenkaan pystyy käsittämään, mikä todella on edistystä, mikä ei — on konesoppa-filosofi Arthur E. Holder kuvaillut selittäessään kongressille ja valtioiden lainlaattajakunnille, mitä amerikalainen työväki lainsäädännöllä haluaa ja mitä se ei halua.

"Syyskuussa 1793 laskettiin kapitolin (eduskuntatalon) kulkakivi Washingtonissa," hän lausuu, "ja oitis sen järestä alustin rakennustyö. Brittiläiset ammattimiehet suorittivat työn ensimmäiseen. Heidän päivänää alkoi auringon noususta ja päättyi auringon laskuun, ja palkka oli keskimäärin 50 senttiä."

"Sata-yksitoista vuotta myöhemmin, siis v. 1904, samassa Washingtonissa laskettiin perustus rakennukselle, johon piti tulla senaatin virkailijain ja valtiokuntien huoneet. Rakennustyö kesti kolme vuotta ja sen tekivät melkein yksinomaan amerikalaiset ammattimiehet. Heillä oli kahdeksantuntinen päivä, ja heidän keskimääräinen palkkansa oli \$4."

"Toisin sanoen, v. 1914 työmiehet saivat yhden tunnin työstä sen, minkä työmiehet v. 1793 saivat koko päivältä, joka kesti hämärästä hämärään. Työväen edistyksen Yhdysvalloissa yhdeksänneltoista vuosisadalla voi mielestäni ihan paikalleen mitata mainitsemistani rajapyykeistä."

Ammattityöläinen Seth Luther sanoo v. 1832 julkaisemassaan lentokirjasessa, että Uuden Englannin kutomotyöläisten päivä

vaihteli 12 ja 15 tunnin välillä. Vielä niinkin myöhään kuin 1844 se alkoi kello 5 aamulla ja loppui kello 7 illalla. Aamiaisajaksi annettiin puolittuntia ja samoin päivällisajaksi puolittuntia kello 12 jälkeen.

Patersonin, N. J., tehtaissa alkoi naisten ja lasten työpäivä kello 4:30 aamulla. Vielä kertoo Luther, että kutomotyöläisiä paikoitiin pakkoverotettiin kirkkojen ylläpidoksi, ja jos kuka alkoi säännöllisesti jäädä pois kirkosta sunnuntaisin, oli vaarassa menettää työpaikkansa.

Käsinokotajat Baltimoressa vaativat, etteivät voineet ansaita enempää kuin 65—71 senttiin 12-tuntiselta päivältä, ja että he sentähden eivät kyenneet suorittamaan lastensa koulumaksuja.

Vähä myöhemmin Baltimoren kutojat jättivätkin työpöytänsä ja kangastuolinsa, pannaakseen toimeen mielenosotuskulkueita kaupungin pääkaduilla, huiluita soittaen ja rumpua lyöden. He vaativat vaatimuksensa viikon lakolla: sen kaupungin työntekijät suostuivat 10-tuntiseen työpäivään.

Richard F. Trevellickin ollessa laivakirvesmiehenä New Yorkissa työpäivä alkoi "ensimmäisen auringonsäteen juuri kullatessa korkeimman näköpiirissä olevan torninhuipun." Hän on havainnollisesti osottanut, minkämoista ajan tuhlausta vanha 12 ja 14 tunnin järjestelmä aiheutti.

"Vanha Arlie McVane täti," kirjoittaa Trevellick, "tuli veistämölle kello puoli 9 aamulla, rinkeläinen, piparkakkuineen, piirakoineen ja leivoksineen. Miehet menettivät 10—15 minuuttia maistelllessaan hänen herkkujaan Kellään ei koskaan ollut kiirettä vehnäsaikana.

"Kahla tuntia myöhemmin ilmestyi John Grogan, mukanaan suuri varasto puiikko karamelleja ja nekkuja. Taas meni 15 minuuttia, ennenkuin selviydettiin hänestä ja hänen varastostaan. Kello 11 alkoi veistämöltä yleinen vaellus läheisiin kapakoihin ryyppylle. Joukossa oli neljä tai viisi miestä ja muuan oppipoika — ei värsin vuotta vanhempi minua — jotka sangen säännöllisesti kävivät viinoilla keskimäärin 10 kertaa päivässä; kaksi kävi ryyppyllä ainoastaan kun joku heille tarjosi, ja kaksi oli, jotka eivät ollenkaan käyneet."

"Iltapäivä oli jotakuinkin aamupuolen kaltainen, paitsi että nyt kävi Jack Grinder vehnässä kaupalla: hän kävi kahdesti, puoli 4 ja 5 aikana. Työ seisahtui heti, kun hän tuli näkyviin. Sitte auringon laskiessa lähdettiin kotiin illalliselle."

Mutta kun 10 tunnin päivä tuli käytäntöön, muuttuivat nämä tavat sillä veistämöllä, jossa Trevellick ammatintansa oppi, samaten kuin muilla Atlantin rannikon laivaveistämöillä.

Vuotta jälkeen Itsenäisyysjuhlustuksen allekirjoittamisen — kun maa oli sodassa — näkivät Newburyportin, Mass., valtuusmiehet hyväksi laatia erikoisen palkka-asteikon. Sen mukaan ei kirvesmiehelle missään tapauksessa saanut maksaa enempää kuin \$1.33 päivältä, jonka pituus oli auringonoususta auringon laskuun. Samaten oli muurarit kielletty vaatimasta enempää kuin \$1.50 päivältä.

V. 1916 vaihtelivat muurarien ja rappaaajien päiväpalkat 4 ja 7 dollarin välillä ja he lopettivat työnsä kello 4:15 iltapuolisin.

Ammattitaidoton päivätyöläinen sai v. 1777 päivältä 70 senttiä ja ruokansa, tahi \$1, jos oli omassa ruuassaan. Hänenkin työ päivänsä oli auringosta auringoon. Ihan viime aikoihin saakka ei radankorjaustyöläisille, ajomiehille ja muille sekatyöläisille ole maksettu enempää kuin \$1.50 — \$2 päivältä.

Köyhyys ja tyhmyys

Kapitalismi pitää kansojen suurta enemmistöä, työväestöä, huutavassa kurjuudessa. Se pakottaa työläiset raatamaan kaiken ikänsä niukan elannon edestä. Fyysillisen nälkäkuoleman alituisesti uhatessa ja pitkien, raskaiden työpäivien näännyttäessä lapsuudesta hantautaan saakka, eivät työläiset suinkaan voi kehitellä itseään henkisesti.

Millään ponnistuksilla ei muuttamain paikoitiin voitu tuottaa riittävästi hyödykkeitä.

Vaan se aika on ollut ja mennyt, kauan sitten. Nyt voidaan helposti tuottaa tarvikkeita kaikille.

Silti köyhyys on yleinen. Kapitalismi on sälyttänyt tämän ja monet muut siitä johtuvat kiroukset kansan kärsittäväksi.

Yksi kapitalismin hirvittävimpiä, mutta silti työväenluokan keskuudessa vielä kovin vähän tajuttuja, rasituksia on työryhden yksitoikkoinen hivuttavuus. Kuinka monta miljoonaa nrooa onkaan se estänyt nousemasta, halvaamalla heidän sieluelämänsä, henkisytyensä, jo lapsuudessa.

Kun joku kauhea, monta ihmiselämää äkkiä tuhoava onnettomuus tapahtuu, niin aivanhan vuodatetaan myötätunnon kynnellä ja surkutellaan sanomattomasti. Haaksirikot (ainakin rahallisesimpina aikoina), maanjäristykset, tulvat ja muut sellaiset suruttavat kuvaamattomia sydänsuruja lukemattomille ihmisolennoille.

Mutta kapitalismin kuolettava vaikutus on paljoa suurempi murhenäytelmä. Elonpäivien äkillinen päättymisen on joksenaan lievä tragedia verrattuna monia pitkiä vuosia kestävään "kuolleena elämiseen." Muuttaman sadan tai tuhannen ihmishengen tuhoutuminen jossakin onnettomuudessa on vähäpätöinen tapaus verrattuna miljooniin ja miljoonien tuskalliseen kiinnumiseen ja nääntymiseen, jota tavallisen työläisen n. s. elämä on.

Kapitalismi kiinnittää "kipsilaatan" työläisten aivojen päälle ja estää ne kehittymästä.

Oletko hyvä lukija, sokea? Etkö voi nähdä tätä alati-ostuttava murhenäytelmää?

Etkö voi sitä huomata sangen monen työläisen asiattomasta puhelusta?

Etkö voi nähdä sitä heidän tylistä katseistaan?

Sosialismi tulee poistamaan tuon kipsilaastarin — ihmiskunnan äärettömäksi sinaukseksi. Se tulee vapauttamaan järjen kahlleista. Antamalla työläisille heidän työnsä tulokset se antaa heille tilaisuuden jalostaa elämänsä ja kehittää henkisen elämän, jonka rinnalla nykyaikainen "henkisyys" on pelkkää käpiömyyksiä.

Ajattelehan keskinkertaista työläistä. Mitä huomaa?

Joo, silloin kun hänellä on työtä, nousee hän varhain aamulla, hokkasee jotakin mitä sattuu saamaan aamiaiseksi ja kiiruhtaa työhön. Puolen päivän tienoissa on hänellä lyhyt hetki laihojen eväitensä pureksimista varten. Hän työskentelee ankarasti päivän ja laahustaa väsyneenä "kotiinsa" illalla. Ja jos peseytymisen ja illallisen jälkeen onkin lyhyt huolettomampi hetki ennen maata menoa, on hän liian väsynyt käyttäkkeen sitä hyväkseen. Uni, tyyten uunee uni voitaa hänet.

Seuraavana aamuna on hänen taas nouseva varhain, kiiruhtettava työhön ja läpikäytävä se sama kiertokulku.

Tätä täytyy hänen tehdä kuusi päivää viikossa, useimpa seitsemänkin. Jos seitsemän, riutuu hänen elonvoimansa sangen nopeasti. Jos kuusi, tarvitsee hän seitsemännen päivän tointuakseen edellisen viikon vaivoista seuraavan viikon "puskemista" varten, eikä hänellä ole aikaa eikä tarmoa juuri mihinkään muuhun kuin tuohon toimitteluun.

Tätä jatkuu viikko viikolta, kuukausi kuukaudelta, vuosi vuodelta. Aniharvoin saa hän lomya, lukuunottamatta työttömyysaikojen pakollista joutilaista ja nälkää, jotka eivät suinkaan virkistä häntä. Tavallimpi loma ei parhaimmassakaan tapauksessa kestä kovin monta päivää, ja työttömänä ollessaan on hän tietenkin liian köyhä, kurjistunut ja huolestunut voidakseen käyttää joutoaikansa edullisesti.

Työläisnaisilla, sekä kotona

että teollisuksissa, on yhtä kurja asema.

Palkkioksi tästä "jauhamisesta" saavat he mitä niukimman elannon.

Kun työläinen on maksanut välttämättömät hengenpitämisen, niin mitä on jäljellä?

Ei mitään kodin parantamiseen.

Ei mitään ravinnon parantamiseen.

Ei mitään ympäristön parantamiseen.

Ei mitään kirjoihin.

Ei mitään oppinnoihin.

Ei mitään matkusteluun.

Ei mitään korkeamman koulun opetuksen hankkimiseksi lapsille.

Ei mitään elämän korkeampiin tarkoituksiin.

Eikä liioin aikaa, jos joskus sattuisi joku lantti liikennemäärään.

Annanhan tämän probleemin hautua aivokopassasi vähän aikaa. —

Ala sitten taas mieltä tavallisen työläisen asemaa.

Lukeeko hän kirjoja edes lausasta? Hui, hai!

Hänen tietonsa kirjallisuudesta rajoittuu vain muutamien vähäarvoisten teosten hataraan muistamiseen, niiden, joita hän saattii näkemään yrittellössään käydä koulua.

Tieteistä ei hän tiedä hölynpölyä. Taiteista, filosofiasta, yhteiskuntaopista ja muista henkisen alan asioista on hänellä tuskin heikkoa aavistustakaan. Hyvin rajoitetussa tuttavapiirissään, työtoveriansa keskuudessa, voi hän puhella kohtalaisen järkevästi. Sen ulkopuolella pidetään häntä pääsnpäänä.

Ja kuitenkin hänellä olisi ollut luontaisia edellytyksiä. Milloin työläislapsat yrittävät käydä koulua, osottavat he omaavansa luonnonlahjoja eli älykkäisyyttä yhtä paljon kuin nekin, jotka varakkaimpina, voivat kiivettä korkeammille opinteille. Ainoastaan köyhyys pakottaa hänet jäämään "pääsnpääksi." Hän eli hänenlaisensa rakentavat ja ylläpitävät koulut, taideakatemit, musiikkiopistot, mutta silti eivät he pääse osallisiksi niiden eduista. He vain äänestelevät ja asevoiminkin tukevat niitä, jotka vievät suurimman osan heidän työnsä tuloksista joutilaisten mässäyksissä ja muissa hädäntömissä tai suorastaan hävittämissä menoissa ja toiminnissa käytettäväiksi.

Niukan elannon saanti ei suinkaan ole elämän tarkoitus.

Sosialismi antaa kansalle työnsä tulokset saattamalla teollisuudet, tuotannon ja jaon, kansaa eikä yksityisten voittopyyteitä palvelemaan.

Vasta silloin köyhyys poistuu. Koetahan ajatella, mitä tuo merkitsee. Köyhyyden poistaminen: Ei enää epäilystä, ettei voisi hankkia elatusta. Ei enää jäytävää työttömäksi-joutumisen pelkoa. Ei synkkää huolta rakkaimpien tulevaisuudesta.

Painavastoin, taattu tilaisuus elannon ansaitsemiseen. Vakuutus sairauden, tapaturman, vanhuuden tai muun työkyvyttömyyden varalle.

Silloin mekin työläiset pääsemme elämään ihmisarvoista elämää. — J. M. Work in mukaan.

Kansankirjeitä

WASHINGTON

RAYMOND.

Osaston kokouksessa toukok. 27 p. käsiteltiin seuraavista asioista:

Toverista päättimme lunastaa puolet osastollemme määrätystä 13:sta osakkeesta heti ja toisen puolen ensi vuonna.

Miljoonan dollarin rahastoon oli keräyslistoilla kerätty 23 dollaria; ne lähetettiin määräraikkaan.

Äänestettiin jos annamme toimeennepanevalle komitealle vallan määrätä luonnoisijain palkkasuhteet.

Samoin valittiin komitea homaamaan alulle kenttäjuhlaa.

Monivuotiaalle rahastonhoitajalle J. Waldale annoimme virkavapauden, kun hän sanoi me-

nevänsä Alaskaan. Uutta niin täsmällistä kuin edellinen oli, oli vaikea saada tilalle. Mutta saimme viimein kumminkin A. T. Michaelsonin. Asteleppa poika edellisen jälkeä.

Siinäpä ne ehkä tärkeämmät asiat olivatkin.

Poikataloa on innokkaimmilla pojilla aikomus perustaa tänne, ja se onkin jo hyvällä alulla.

Painakaa päälle vaan pojat. Sittehan sitä saa haukata kokorahan edestä.

Tulipalo, joka poltti Silerin sekä osaksi Willapan myllyn kortorin toukok. 25 p:nä, oli kovan tuulen vallitessa polttava koko kaupungin. Useampain kattojen päällä oli jo valkea yhtä aikaa.

Melkein joka katon päällä istuskeli "iikkoja" kaiken iltaa vesisanko käsissä. Toisia käveli kaduilla vaatteet kainalossa niinkuin majan muutossa. Mutta kaikkeksi onneksi kumminkin tuli tyynyty ja tulipalo saatiin sammutmaan suuremmita vaurioita. Sähkölangat kumminkin olivat palaneet poikki että piti olla illasta pimeässä vähän aikaa. Osaston kukka-iltamatkin täytyi siirtää sunnuntai-iltaan.

Omituisen säikähdyksen se tulipalo oli antanut ohjelman esittäjille joiden olisi pitänyt antaa ohjelmaa lauantaina, niin sunnuntaina, 26 p. ei yksikään pystynyt mitään antamaan. Siitä huolimatta väkeä oli karrttunut haalille kokolailla ja kukat tekivät hyvästi kauppansa.

Näyttää että iltamissa kävijöitä täällä olisi aikalailta. Mutta iltaman toimeenpanijoita on liian vähän. Se ei muulla korjaannu kuin että yhdytään joukolla osastoon ja toimeille joudkolla. Silloin on meillä muutaakin ajanviettoa kuin sähkökuva-teatteri.

Gust Nelson, joka on pitkän aikaa ollut täkäläisessä hospitaalisissa ja leikattu useamman kerran umpisuoli-sairauden tähden, on jo jälkeillä ja toivotaan pikaisista paranemista.

J. Oksa.

ABERDEEN

Asioitsijoita on kulkenut ympäri kaupungin talosta taloon, pyytään miehiä pyhäsin töihin L. L. L. L. liiton haalia rakentamaan. Sanotulle liitolle rakennetaan suuri talo, jossa se rupeaa toimimaan. Kun liitolla ei ole rahaa, niin pitäisi saada työ ilmaiseksi ja tämän tähden heidän täytyy kerjätä.

Maanantaina kesäk. 3 p. on kiellisen osaston talolla kokous jossa tutkitaan kaupunkimme uusia ohjesääntöjä. Sinne pitäisi jokaisen osaston jäsenen tulla

YLI PUOLI MILJOONAA DOLLARIA
talletuksia on Työläisten Luottoyhdistys jo vastaanottanut.
(\$600,000.00)
Lainoja on annettu yhteensä \$500,000.00. Kassassa aina rahaa ja käyttövaroja vähintään \$50,000.00.
TYÖLÄISTEN LUOTTOYHDISTYS
48 Wallace Ave. Fitchburg, Mass.

TOVERIA

levittämään

Kunnon Toveri:—
Nyt kun olemme järjestäneet yleisen rytnäyksen TOVERIN tilaajamäärän korottamiseksi ja koska tiedämme että Te olette halukas tekemään myös voitavanne äänenkannattajanne TOVERIN levittämisessä, niin pyydämme kiinnittämään huomiotanne siihen, koska jokaisella paikkakunnalla on lukuisasti suomalaisia, joille ei vielä mene TOVERIA, ja on siis perin helppo löytää uusia tilaajia, kun vähänkin viitsii vaivautua.

Teemme tässä teille erikoistarjouksen: me annamme jokaiselle Toverin tilaajalle, joka kesäkuun aikana lähettää puolen vuoden tilauksen

VAPAASTI

Toverin "Tili- ja muistikirjan"

Tämä kirja käsittää eri tilisivun jokaista kuukautta varten vuodessa ja on siinä tilaa joka päivää varten kussakin kuukaudessa tulojen ja menojen merkitsemiselle, sekä yksi muistilehti kutakin kuukautta varten. Siis perin käytännöllinen kirjanen jokaiselle.

Tilauhinnat Yhdysvalloissa:

1 vuosikerta	\$5.50
1/2 vuosikertaa	\$3.00
1/4 vuosikertaa	\$1.60
1 kuukausi	60c

Toveri jokaiselle työläiselle Lännellä!

TOVERI, Box 99, Astoria, Ore.

Lähetätkää vuosik. Toveria seuraavalla otteella, kuin myös "Toverin Tili- ja muistikirja". Rahaa dollaria senttiä seuraa tässä mukana.

Nimi

Osote

(Lähetätkää raha "posti money-orderissa" ja katsokaa että se tulee oikein.)